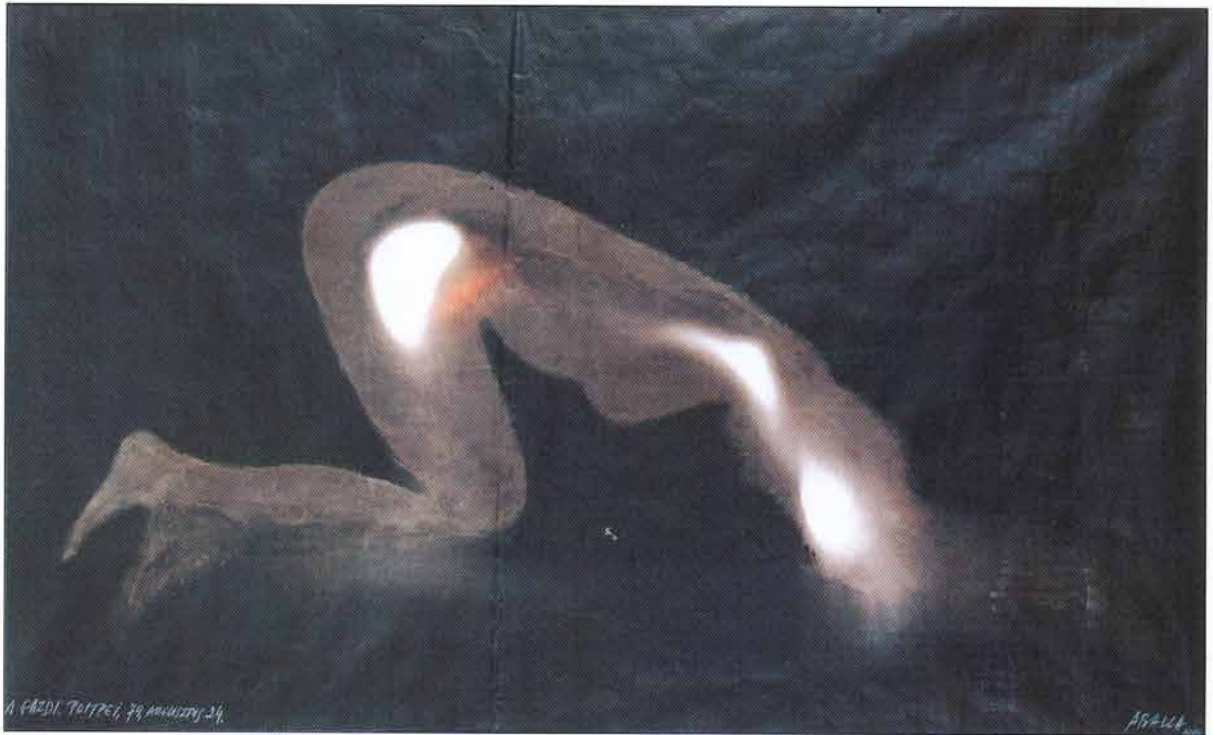

Fotóművészet

VIII. ÉS IX. ESZTERGOMI FOTÓBIENNÁLÉ

*Színezett fotográfiák, 1992.
Fotogramok, 1994.*

A KIÁLLÍTÁS TELJES KÉPANYAGA 64 OLDALON

'94•3-4

Jelenmúlt

FELJEGYZÉSEK EGY RÉGI NOTESZBEN

Azt már megtanulta Árkádiusz, az utazó, hogy ha új birodalomba sodorja jósorsa, elsőként is arról kérdezze a népet, számukra mi szent. Megismerve tiszteletük tárgyait, nemigen kerülhet olyan helyzetbe, hogy váratlanul husángokkal találja szembe magát egy ártatlannak hitt kocsmai eszmefuttatása nyomán. A szent az szent, mind egy miatt. Nekik fontos, tiszteletet érdemlő – akkor hát elfogadandó az utazó számára is, bármit gondoljon róla.

Így tett tehát annak idején Fotográfiaiban: néhány éve hajótörést szenvedett egy felszín alatti sziklán valamelyik álmában, s a birodalom, ahová az új hullámok vetették, végülis civilizáltak bizonyult. Hétfőpróbás utazóként is részesült meglepetésekben: nap nap utáni feljegyzéseivel sárkánymintás selyemborítású jegyzettömbjei közül többet teleírt, rögzítve a kocsmai dialógusokat, az utcai tapasztalatokat, leírva a szent helyek rítusait, bemásolva a feliratokat. Mert mint mondtam, elsőként arra figyelt, hogyan nyilatkozik meg számukra a szentség, mely tárgyakat tisztelnek különös buzgalommal, s mely kapukat zárnak be az idegen elől.

Fotográfiában különös, szinte érthetetlenül túlzásba vitt megbecsülés övezi a képeket. Árkádiusz meggyőződött róla, hogy az egyszerű emberek bizonyosak benne: a mélyen tisztelt tények a Fotográfiában igen elterjedt képek révén testesülnek meg számukra. A kép az igaz és az igaz a kép. A hiedelem szerint vannak tökéletes pillana-

TENGŐLICZ LÁSZLÓ: Engensúlyteremtés (20 x 26 cm)

BARICZ KATALIN: Krisztina (24 x 30 cm)

SZIRÁNYI ISTVÁN: *Transparence* (29 x 31 cm)

tok – talán a csillagok együttállása szerint –, amelyekben a szentség hajlandó megnyilatkozni, megjelenni a képen. Ezek a nagy tisztelettel övezett „fotográfiákon” hirtelen, mintegy isteni intésre minden a helyére kerül, egymásra vonatkozik, egymást indokolja. Azt is feljegyezte, hogy a szó, amit ilyen képek láttán áhítattal ejtenek ki az ottaniak, az, hogy a kép „jó”.

Feljegyzett magának egy másik hiedelmet is az utazó. Sokától hallott arról, hogy micsoda csodatevő, halállegyőző ereje van ezeknek az itt elterjedt képeknek, úgy mondják. Fotográfia-szerte,

hogy érdemes hosszan nézgetni egy-egy kép apró részleteit: azok mágikus jelenléte felidéz más, távoli vagy régi világokat. A barnás képek hátterében meghúzódó, de minden részletében éles tárgyak, lekoptatott élek, használatformálta fogantyúk és karkák kezeket keltenek életre, és életeteket.

Ilyesfajta feljegyzések gyűltek jellegzetes, kapkodó, szálkás betűivel a füzetekben. Árkádiusz azonban egyre inkább feszengve állt szóba Fotográfia amúgy jóra való lakosaival: az volt az érzése, mindezeket a legendákat csak az utazó kedvéért mondják el új-

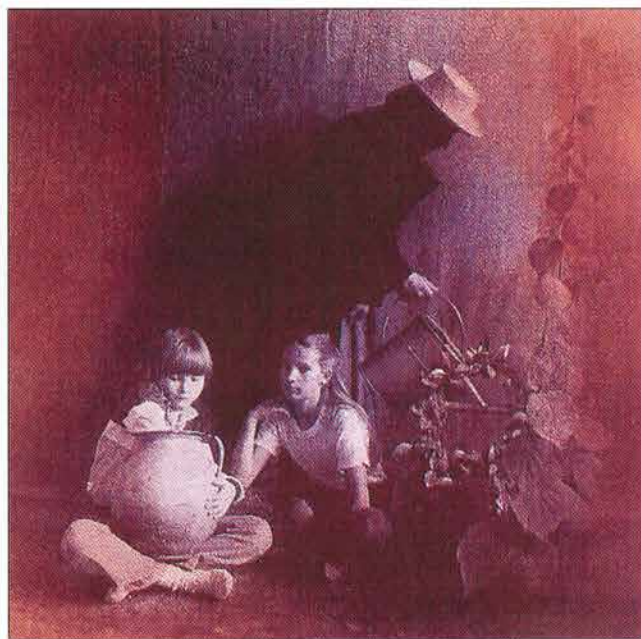
KOVÁCS MELINDA: *Két szonett I-II.* (40 x 40 cm)

ra és újra. Mintha megtanulták volna, hogy mit várnak tőlük a túristák: s a szentséget, és a hitet vagy nagyon mélyen elrejtették, vagy – erre gondolni sem mert – egyszerűen csak mimelték volna.

Hisz azt is megfigyelte: a képeket senki sem nézi meg. Szent könyveikbe épp csak belélapoznak, szent helyeik pedig konganak az ürességtől.

Az ellentmondás nem hagyta nyugodni az utazót. Tanulmányozni kezdte a birodalom történetét, és olyan felfedezéseket tett, amelyeket abban az időben nem is mert hangosan megfogalmazni. Fo-

tográfiaiban a konstruált képek készítőit például épp csak megtúrt szektának tartják, az igaz hittől távol. Ugyanakkor Árkádiusz a hiteles könyveket alaposabban tanulmányozva észrevette, hogy kezdettől fogva minden igaz kép – konstrukció. Már Fotográfia történetének kezdetén a szentélyek mélyén kemény munkával építettek föl minden egyes képpé váló jelenetet: a szereplőket beállították, sőt kitémasztották őket a halhatatlan pózokba, attribútumaikat gondosan összeválogatták, a kész képet kedvük szerint megszínezték. Működött a nagy és teljes színjáték.

FARKAS ANTAL: *Öt tükörkép I.* (50 x 50 cm)KOC SIS IMRE: *Zsáner III.* (38 x 38 cm)

Árkádusz csak annyit írt föl: honnan jöhetnek azok a proféták, akik e képeket valóságosnak hitték el, akik elérték, hogy úgy boruljon le előttük a köznép, mintha a természet egy isteni darabkája lenne ott a szemük előtt?

Azt is följegyezte, hogy – mikor már otthonosabban érezte magát a beszélgetésekben, s – egy-egy ellentmondásra óvatosan rákérdezt, a benszülöttek a zavarbaejtő képeket gyorsan átnevezték. „Művészet” – mondták, szinte kiemelve ezeket a „fotográfiákat” a képek univerzumából, s megnevezésüknél fogva különleges tulajdonságokkal ruházva fel őket. „Művészet”, tehát a szentélyrekesztő mögött van, nem is láthatja, aki nem beavatott.

Újra békében, sok évvel utazása után, kedvenc kerti szegletén, avagy kandallója hasábfaropogása mellett – opcionális – régi füzeteit lapozgatja Árkádusz. Most éppen azt, amelynek első oldalára emlékeztetőül odafirkantotta „Színezett fotográfiák”. Elgondolkodva forgatja az oldalakat. És eszébe jut az a télvégi lucskos délután, amikor a sors különös kegye elvezette Fotográfia egyik szent csarnokába. A zavart, ami annak idején mélyen átjárta, most újra átérezte. Visszaemlékezve derűs mosolyba burkolózott. Mennyire keveset látott még akkor, mennyire nem tudta, mit kezdjen különös élményével!

Felrémlett, első sejtelme szerint, valamely titkos, eretnek csoport rejtekébe jutott a véletlen folytán akkor. Kissé megriadtan járt a kihalt termekben, és több idő kellett, míg megbarátkozott helyzetével. Nyugalmát visszanyerve nekilátott füzetébe másolni a szent hely feliratait. „Nap”, „Jelen”, „Múlt” (nyelvromlás folytán „Jelenmúlt”-ként vetették oda a tudatlan írnokok), „Hasonlat”, „A szentlélek”, „Árnyék”, „Órák”, „Táj”, „Portré”, „Otthon”. Rá kellett jönnie: a magukat Esztergom nével jelölő térség papjai ugyanúgy valamiféle külső va-

MAJOR ÁKOS: Jelenmúlt (30 x 40 cm)

WAGNER FERENC: Akt 91/1 (20 x 20 cm)

CSONTÓ LAJOS: 0/2 (50 x 70 cm)

lóságra hivatkoznak, mint a többiek. Miközben a képeiken, ezeken a „fotográfiákon” egészen másfajta dolgokat mutatnak: elmosódott foltokat, töredékeket, nehezen értelmezhető részleteket, élelten vagy elmozdult fragmentumokat. Akkorra lenne a pogányság, hogy bíznak abban: a képeket úgysem nézi meg senki? Vagy hamis papok mondták itt az ígét? Vagy valamiféle játékos kedvű hamisítók, akik tiszteletlen képek mögé bújtatják a szent ígét?

Száradó levelek korhadnak a deszkán; az árnyékok élesek, október vége lehetett, már csak néhány rovar döngött, amúgy csupán távoli zajok, és egy két fémes koccanás, ahogyan a fotográfus az eszközeivel foglalkozott, a levelek az elmúlás utolsó előtti pillantásában, de a deszka még megér

vagy tíz nyarat, mielőtt tűzbe vetik – ez mind a képen volt, jegyezte föl Árkádiusz. Talált tárgy vagy konstrukció, elkopott színek, vagy véletlen fénytörés: akárhogyan, a fal repedéseiben, a levél-szál hajlásaiban és pördüléseiben ott lakott a világ ritmusa. Korhadtak, lélegeztek, elmúltak, átlényegültek; az érzékek átadták magukat a létezés misztikájának. Így van rendjén. Mégis, bármerre nézett, a többi képen kevés dologra lelt, jegyezte föl megfigyelését értetlenkedve az utazó. Mintha örömeiket lelték volna a nemmegmutatásban. A megmagyarázhatatlan dolgok hosszú-hosszú felsorolásának hiányában, a titok hiányában. Amúgy pedig Fotográfiában azokat a képeket becsülték – legalábbis így tudta Árkádiusz –, amelyeken „minden rajta van”.

Minden rajta van, s minden a helyén. A derék lassú hajlása, a kar hirtelen mozdulata, a haj szétterülése, a képszerű vegyszerroncsolások nem odatartozó keretelése: mert ez az érzéki hajlékonyság is memento mori, a beszűrődő színreflexek: a kereten túli, jelen túli, képpé nem egyszerűsíthető zsi bongás. De ha odébb lépett Árkádiusz: mindez izzadságosan összerakva kis elemekből, reflexek helyett mesterkéltn színkeverecsek, a villanás helyett magyarázat – hit nélkül.

Henry Fox Talbot, David Octavius Hill, Mathew B. Brady, Nadar – jegyezte föl Árkádiusz az egyik kép kapcsán, magának is fitogtatva történelmi tudását. A kertész, a titkos kert ápolója, ártatlan bájjal övezve, mégis mindent tudva: ami megtörtént már – mert minden megtörtént. A

napnyugta bíbor permete szítal a képen, s az idézés-megidézés bölcsessége. S mintha a többiek nem ismernék még a megtörténés-visszatérés-személyesség misztériumát, úgy erőlködnek, úgy harsognak. Egy kis nemesség, uraim, tartás! – firkan-totta föl Árkádiusz.

Majd – most – hátradől, hirtelen mozdulattal becsukta jegyzetfüzetét. Magyarázatot keresett akkor: értelmezni próbálta a hiányt – ha nem a megnyilvánuló, magát mint egyúttal valami mást is megmutató, s ha nem is az újrászentelő, önmagát világrementőnek tételező a kép, hát akkor mi? Választ nem talált akkor sem, később sem. De félretette azokat az újságkivágásokat, amelyekből kiderült, mi is történt Fotográfiával, nem sokkal azután, hogy ő arafelé járt.

Bán András

PESTI ANDRÁS: Ruhafantázia (30 x 40 cm)

SOLTÉSZ ISTVÁN: Parázsló tájkép I. (50 x 60 cm)

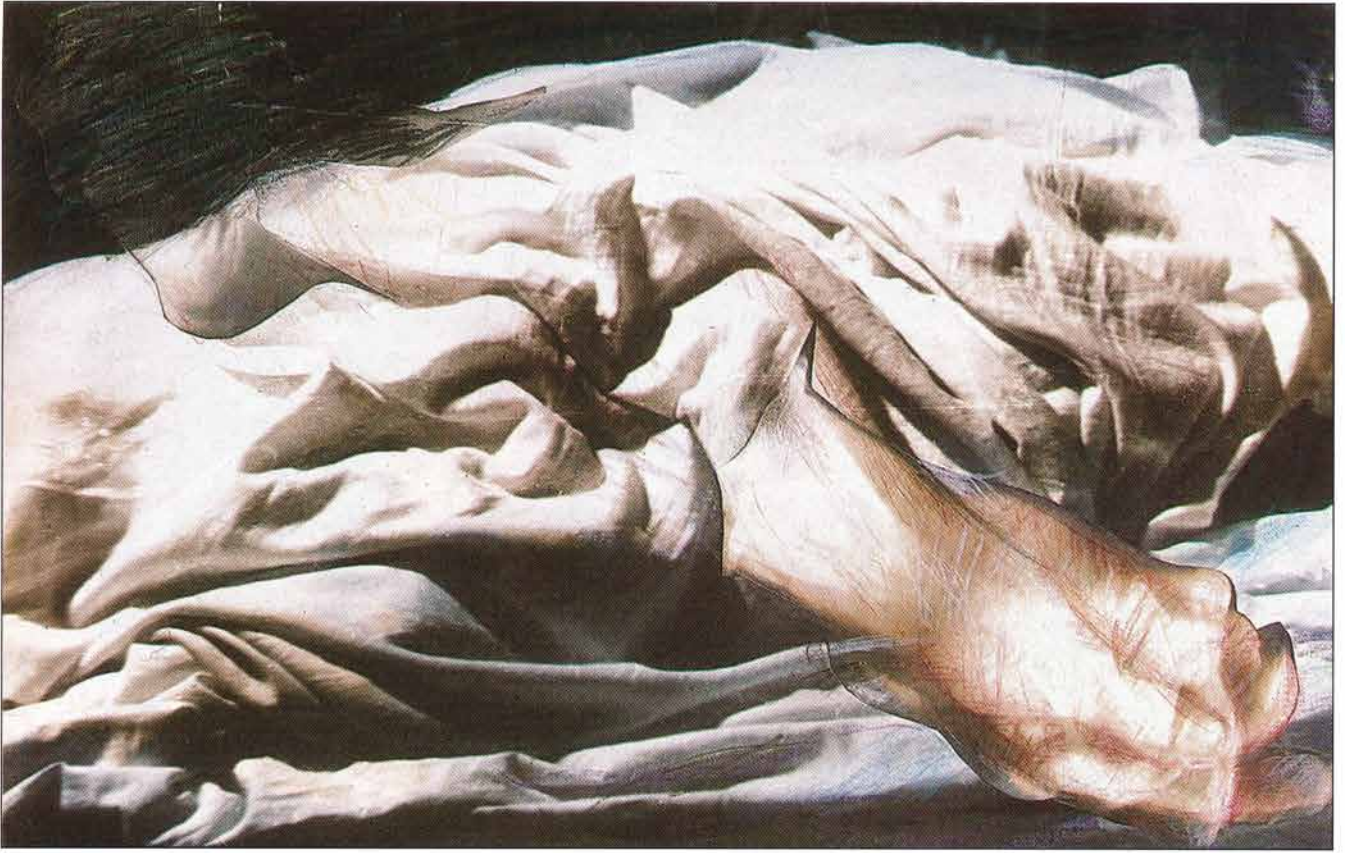
BOROS GYÖRGY: A csúcsok mindig felettünk vannak II. (50 x 60 cm)

BABUSA SÁNDOR: Emlékeim 3. (30 x 40 cm)

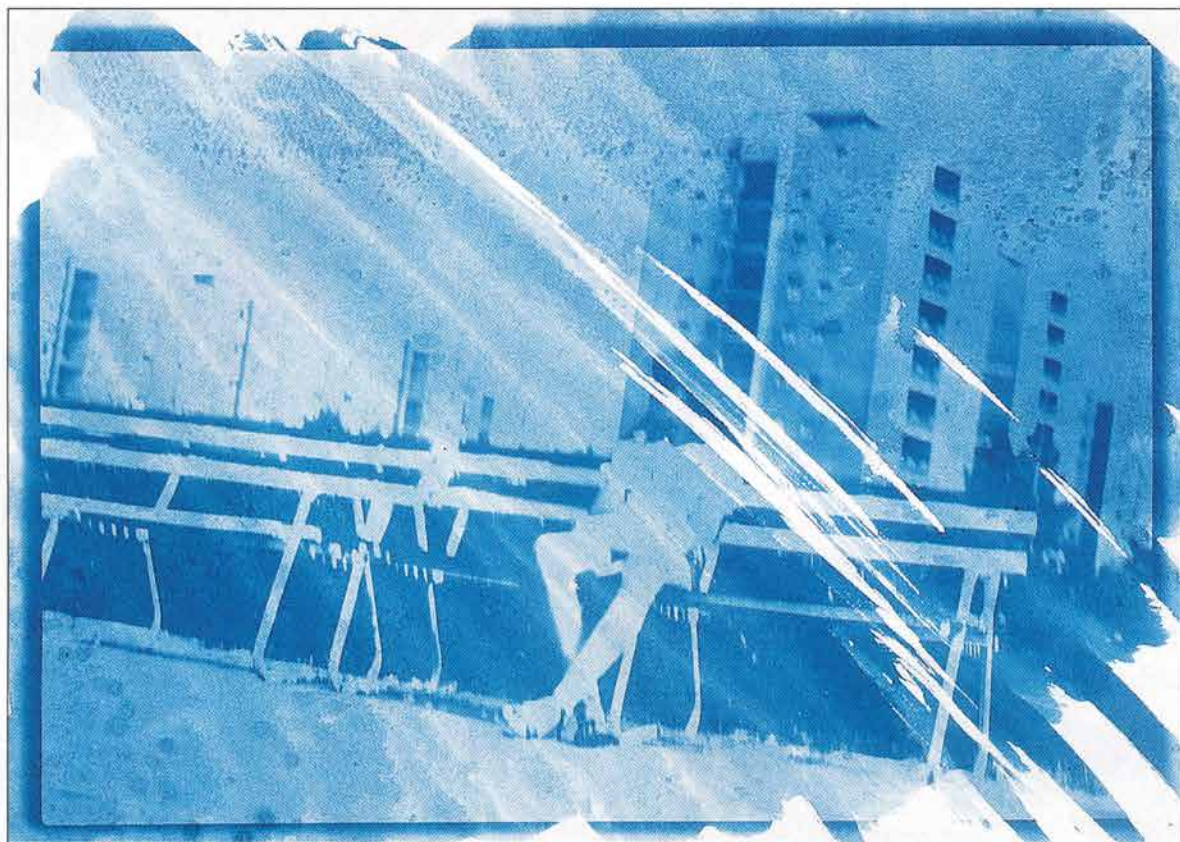
NAGY TAMÁS: Az első különös séta No. 5. (50 x 60 cm)

BARANYAY ANDRÁS: Rossz álom (26 x 40 cm)

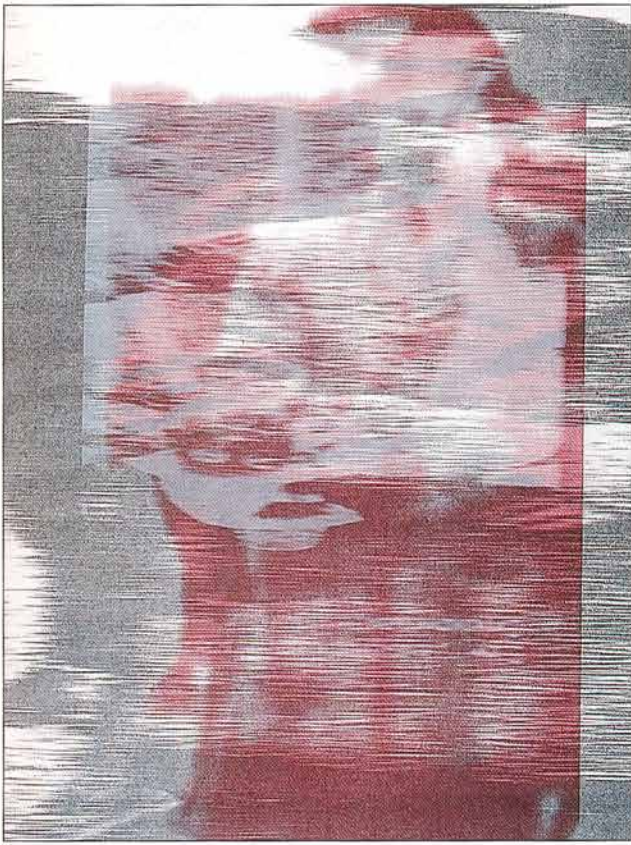
MUDRÁK ATTILA: Császárváros X. (13 x 18 cm)

DALLOS ISTVÁN: Város (13 x 18 cm)

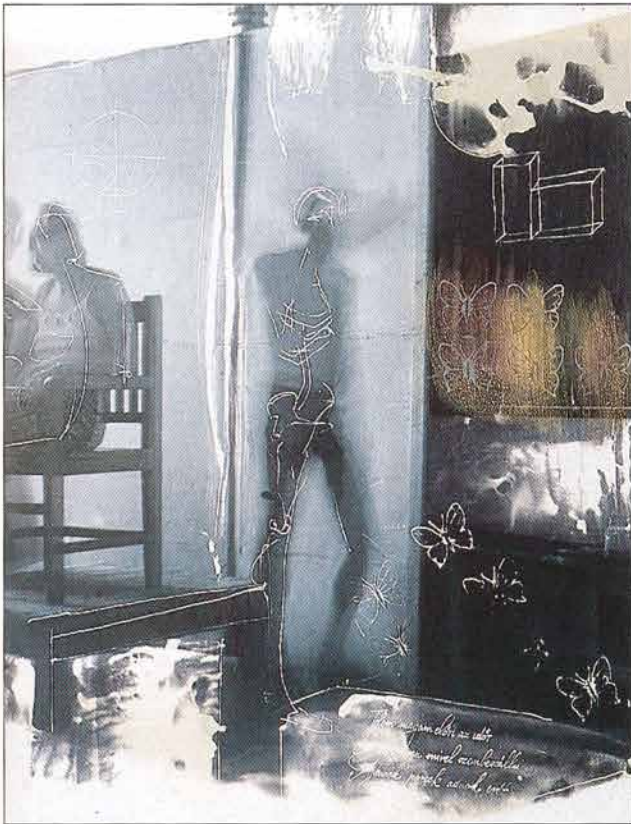
FÁBIÁN DÉNES ZOLTÁN: Mozgástanulmány (22 x 25 cm)

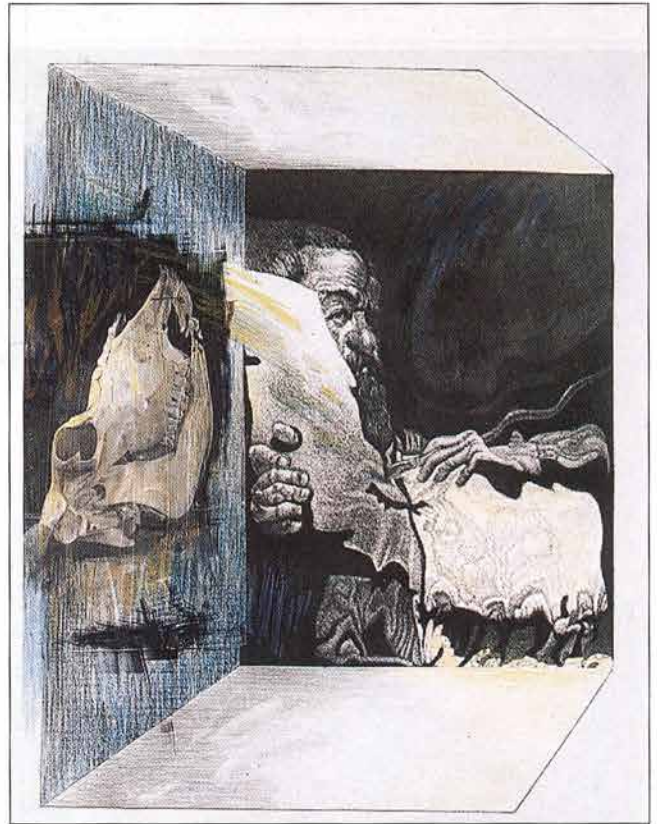
GALGÓCZI GYÖRGY: A nagy vadászat (36 x 28,5 cm)

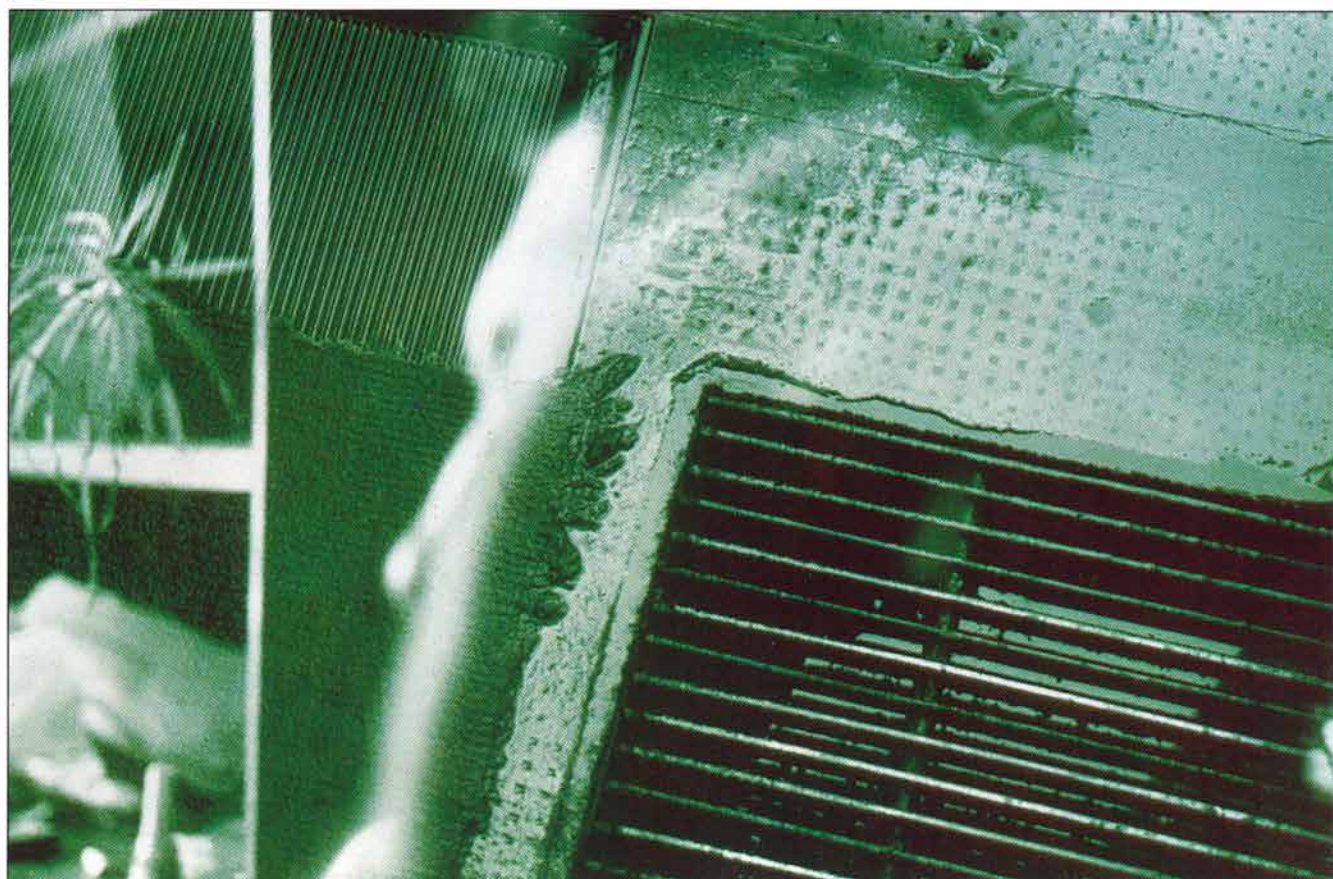
TÖRÖK LÁSZLÓ: Idézet E.I.-tól I. (70 x 100 cm)

ODROBINA TAMÁS: Lepkegyűjtemény (40 x 50 cm)

PÁSZTOR GÁBOR: Műterem II. (26 x 38 cm)

PETHŐ SZABOLCS: Fotószimultán zöldben (50 x 60 cm)

ANDRÁSI TAMÁS: Otthon II. (15 x 22 cm)

Színes hiba

Valahol a világnak félreeső zugában, hatalmas, hófedte, fekete-fehér sziklás hegycsúcsok között, nap sütötte ország zöldellt. Kék volt az ég, vörös a naplemente és sárgák a búzamezők. A nép boldog volt, noha sem testi, sem lelki szemekkel nem láttak mind ebből semmit. Olyan tejjel-mézzel folyó Kánaánban éltek, hogy látásuk, majd látószervük is lassan visszafejlődött. Nem volt szükségük rá. Egy napon két balesetet szenvedett hegymászó ereszkedett le a térképeken sem szereplő völgybe. Embere emlékezet óta nem járt ott idegen, az ottaniak mégis szeretettel fogadták őket. Az egyik jövevény és a vének ta-

nácsában elnöklő bölcs lánya egymásba szerettek. Mit sem számított, hogy egyikük látja a színpompás világot, a másik pedig sem feketéről, sem fehéréről nem tud. Az agg népvézérek nem elleneztek a fiatalok frigyét, bár észrevették, valami nincs rendjén az idegenekkel. Hosszas tanácskozásuk eredményeképpen meghozták a döntést: a „hibát” a homlokcsont alatti két kis nedves dudor okozza, „ezek kioperálandók, s aztán jöjjön a nász” – mondták. A két férfi megijedt, és annak ellenére, hogy tudták, felszerelés híján a 8000 méter magas hegyeken át csak a biztos halálba vezethet az út, megszöktek. Elindultak, amerre a

szemük látott, de legalább látott. Eddig a mese.

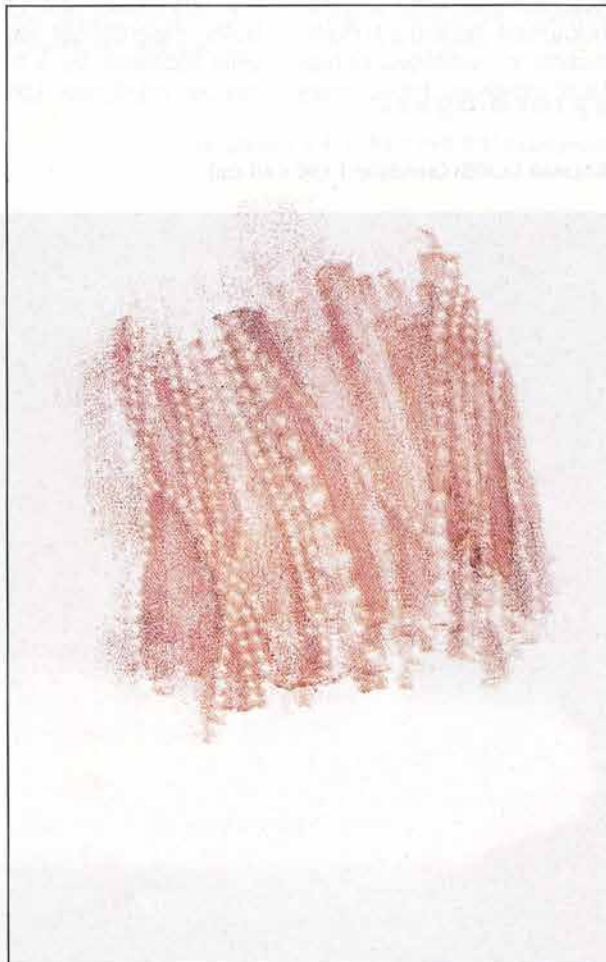
Amikor az 1978 óta megrendezett Esztergomi Fotóbiennálék sorában az idén a „Színezett fotográfiák” témáját hirdették meg a rendezők, tulajdonképpen lecsalogatták a látó idegeneket a vakok országába. Talán a mesebeli völgyben is úgy kezdődött a Kánaán, hogy lakói eleinte csak a színeket nem látták. A fekete-fehér technika a fotó bölcs elvontságát, a folyamatok feletti áttekintés biztonságát kínálta a „fotóművészetnek”. Mára szinte el is dőlt, hogy a fotóban az ábrázolás reprezentációs értelmezése szerint: csak a fekete-fehér kép igazán kép.

A biennálékon eddig is nagy szerepet kapott a színezett fotó, az azzal kísérletezők szemben álltak a dogmává merevedett, színtelentiszta „igazsággal”. Mert valljuk be, a fény tiszta képébe a színek csupán belezavartak: a festészet 19. századi fordulata után lassan letért a felvilágosodástól számítható pozitívista megismerés-kényszerpályákról. A fotográfusok viszont a természet hű képére vágytak. Az ősfényképeket a legkülönbözőbb technikákkal retusálták színesre, vagy monochrom módszerrel elszínezték. (Megfelelt ennek, hogy száz évvel később a fekete-fehér televíziózás hőskorában, színes celofánt ag-

TUMBÁSZ ANDRÁS: Befalazott ablak (37 x 16 cm)

BARTA ZSOLT: Cím nélkül II. (15 x 24 cm)

gattak a képernyő elé – vakuljon, aki akar. Újabban pedig a régi fekete-fehér filmeket kezdték számítógéppel át-színezni.) A mostani biennálén ezt a hevületet látjuk fel-támadni – de már száz évnyi bölcsesség birtokában. A tudásra szomjas fotográfusok tovább járták a teljes megismerhetőség irányába vezető utat, s ha eltévedtek, elhagyták a színeket, retusálgatták a fekete-fehéret. A fotóemulziós képrögzítés már a dagerrotipia megjelenésekor – Walter Benjamin elemzése szerint – sokkot váltott ki a természet és a megjelenítő mesterségek viszonylatában. A fotográfia megváltotta a festészetet, annak nem volt feladata többé a natura közvetlen rögzítése, így hatalmas ívet írhatott le az izmusokkal összefoglalható évszázadnyi processzusban.

Maga a fotográfia pedig majd' belepusztult ebbe az áldozatba. Konzumkellék, mindenki Helfgott bácsija, falusi fényképész lett. A milliárdnyi privátfotós egyénenként pocskul fényképez boxmasináján. Nem is egyének többé, hanem a kollektív tudattalan vetítógép-optikájának molekulái. Hibát hibára

halmaznak. A '80-as évek elején Bán András és Forgács Péter a Művelődéskutató Intézetben privátfotó antológia szerkesztésébe kezdtek, amelynek fontos mellékterméke lett egy, a képről mint összefoglaló kategóriáról összeállított, önálló hibatan. (Pernecky Géza és Simon Zsuzsa tanulmányait kell kiemelnem ezek közül.) Noha ezt az alap kutatás-alapművet máig nem publikálták, a fotográfusok kézen-közön mégis megismerték, vagy párhuzamosan felfedezték az ott leírtakat. Legalábbis az ideai biennálé erről győzött meg. Bizonyos analógiát látok a fotográfia úttörőinek technológiai nehézségei és a mai privátfotósoknak az „el-szólás” pszichológiai igazságához hasonlítható hibakészlete között. Szinte Niepce 1830-as csendéletét, Poiteven 1855-ös színezett önarcképét, Eakins századvégi aktfotóit láttam most a falakon. Néhányan az ösfotó „csendélet-halott természet” magasztosan lassú attitűdjét, mások a privátfotó „önarc-kép-halandóság” piti, gyorsbűfés melankóliáját ismételtetik képeiken. De a fotókémiai-pari-privátfotós konzum-

gondolatlanság helyett a többségnek itt egyéni labor-receptekkel sikerült visszaváltani a fotográfiát az autentikus művészet kifejezőjévé. Ezek az igazi kémiai-alkímiai laborpróbák a hibák tudatosodása által viszik vissza az alkotókat a grand art tájaira. Mert a színezés/retusálás gesztusában és egyáltalán a retusálás igényében a hiba felismerése, az abból kiinduló lehetséges erényformálás kísérlete rejlik.

Elemzésem tehát a hibákban a tévutak és a rátalálás kettősségét tételezi fel. Találó képek talált hibáit, találmányokat és nyomravezető hibákat említek, a hibátlan melléfogásokat nem. Babusa Sándor romokat fényképez, a xeroxmásolat szín- és raszterhibáit az emlékezés fogyatékosaként jeleníti meg. Balla András a témába rejti a hibát: a fotográfia úttörőinek emlékére állítja be széttört csendéletét. Iróniája talán a fotózás elmúlt 150 évén tűnődik, azon, hogy mennyi pusztulás memóriájává kellett lennie a fotográfiának „szép” századunkban. Baranyai András „rossz álom” című, kézzel színezett műve a remegő kézről Kierkegaard filo-

zofijának leképezése, amelyet a „vagy-vagy” fogalmával írt körül. Efféle képet készített Tamási Péter is. Barta Zsolt szándékosan elveszíti képeinek szelét, a fotográfia emlékezete is szelektív. Dallos István és Vécsy Attila dripping-szerűen végigcsurgat valamit a képen, ami „radíroz”, illetve „transzaparál”. Eperjesi Ágnes és Várnagy Tibor egyik közös képüket festőállványra teszik, fixálatlan vagy szürkére túlhívott 9x12-esek mátrixából (utalás a privátfotóra mint tömegtermékre) áll össze a fotó.

A síkdimenziót látja hibaként Farkas Antal, és újabb síkok montázsával nagyítja fel ezt a fogyatékoságot. Fejér Ernő is efféle díszletet csinál, a kép a képben-színház a színházban allúziójával. Galgóczy György, Hajtmanszki Zoltán, Kalmár Lajos. Klett Ibolya felismerhetetlen részletekig nagyít és közben szándékosan elveszíti a mélységélességet, de hozzáadja a színeket mint valamit, ami a mulandóságot, a lét labilitását jelöli. Kovács Melinda és Wagner Ferenc klasszikus hátaktjait vegyszerrel szándékosan „körülfirkálja”, utalva az ösfotók emulziójá-

KALMÁR LAJOS: Csendélet I. (50 x 60 cm)

nak a szélek felől induló roncsolódására. Matkócsik András és Pásztor Gábor önarcképei egy valódi privátfotó, illetve egy fotorealista rajz gunyoros színezésével egyszerre teremtenek magánmitológikus helyzetet és annak paródiáját. Odrobina Tamás „Lepkegyűjteménye” az elmosódott fotót trófeának tekintti, de a tüvel, amire felszűrná, lepkék és csontvázak (röntgenkép) rajzát karcolja a fényképre. Sipeki Gyula, Török László és Szirányi István az aktfotó archetipusát viszik fel valami másra. Utóbbi egy k.u.k. katonai felderítő légifotó kartotéklapjaira, Török pedig az építámgia balladáinak lírai képét idézi úgy, hogy a fal felület és a bőr közös krátereit is leltárba veszi. Csontó Lajos és Tengölics László az alkímisták Wunderkammerjává színezi-varázsolja csendéleteit. A szín nem veszi el a holt kép melankóliáját, hanem még jobban kiemeli azt, a változás illúziójának hangsúlyozásával.

Összefoglalásként szeretném Franz Kafkát idézni Simon Zsuzsa már említett hibaelváltásai közül: „Párdu-

FEJÉR ERNŐ: Pótcselekvés csendélet No 28./1987

cok rontanak a templomba és kiisszák az áldozati edények tartalmát, ez minduntalan megismétlődik, végül már számolnak vele és a szertartás részévé válik.” A fotográfálás felismerte korlátait, a

technika spirituális vakságát, és a hiba valószínűségei helyett a szándékos „hibahamisítás” bizonytalan misztériumában keresték a (tisztán)látás képességét. Mindenesetre a fotófelhasználással dol-

gozó képzőművészet és a festékhasználó (kémiai pemzlit alkalmazó) fotográfia között a határ teljesen elmosódott, sőt utóbbi a sötét-kamrárt választotta performance-ai színteréül.

Szegő György

Megjelent a Kritika 1992/XII. számában

A VIII. ESZTERGOMI FOTÓBIENNÁLÉ „SZÍNEZETT FOTOGRÁFIÁK” CÍMŰ PÁLYÁZATÁNAK IDŐRENDJE

Megnyitó: 1992. szeptember 18. Esztergom, Vármúzeum. Rondella
Megtekinthető volt 1992. október 31-ig.

TOVÁBBI BEMUTATÓK:

- Budapest, Ernst Múzeum:** 1993. február 26. – március 28.
Hódmezővásárhely, Tornyai János Múzeum: 1993. június 13. – augusztus 1.
Nyíregyháza, Városi Galéria: 1993. április 28. – május 31.
Helsinki (Finnország), Magyar Intézet: 1994. április 28. – május 31.
Hanko (Finnország), Városi Galéria: 1994. augusztus 24. – szeptember 26.
Szófia (Bulgária), Magyar Intézet: 1994. október 25. – november 7.

A zsűri tagjai: Balla András, Baranyay András, Kerekes Gábor, Tasnádi László,
Török László, Szerencsés János.
Díjazottak: Kovács Melinda, Wagner Ferenc, Csontó Lajos,
Szirányi István, Pesti András, Tumbász András.

Öröklét és mulandóság

KOVÁCS MELINDA CSENDÉLETEI

Kigúvad a szemem. Cseng a fülem. Itt csendéletek vannak. Olyan nagy a csend, hogy amikor hirtelen elkattan a kioldógomb, azt robbanásnak hallom. Itt magány van, ideák világa van, kultúrhistoria és könyvtári por, távolból teremőrök csoszogása hallik. Meg vagyok dermedve. Hová kerültem, miféle boszorkánykonyhába tévedtem? A légben mintha angyalok suhannának, miközben gondosan elrendezik világunk maradványait. Riasztó szépségű csendéletek maradnak utánuk. A képeken barbár állatáldozat, vagy vegetáriánus lakoma? A csirkeaprólék arcimboldói kompozícióba vágyakozik, a bontott nyúl szárnyai kitarulnak, de az is lehet, hogy megfeszített, mindez Caravaggio megvilágosodás-drámáinak közegeben, Rembrandt sugárzó szeretetáradatában. Hétköznapjaink inkvizíciós borzalmi és a művészet-történet örök kalandregénye: így kibékülni a tényekkel, „izmusok” nélkül, elfelejteni a kategóriákat.

Ezek a képek idézetek. Képidézetek, idézőjel nélkül. Minden ismerős, mintha már láttuk volna, és mégis a különbség: a kopasztott csirke body-buildingezik, a félbevágott disznófő szunyókál, a konyhakész nyúl úrlény, mutáns, maga az idegen. Lassan múlik az idő, a hagyomány kihajt, a burgonya kicsírázik. Létezni önmagunkban, komfortos magányunkban, ebben az iszonyú távasságban, megmutatva bordáinkat, ráncainkat, összekarcolt és fénylő ábrázatunkat. Elborzasztó kettősség: a távolság belenyugvása és a résztvevő otthonos szenvedése. Feloldódás. Megbékélés. Nem „stilleben”-t látunk, hanem „natura morta”-t. Kovács Melinda siratja a csendéleteket, a hagyományt. Manapság, amikor öt perc múlva hagyomány lesz mindenből. Hagyomány lesz még a hagyomány is. Saját kultúránk foglyai lettünk. A fényképész megkönnyezi a művészetet, temeti a művészettörténetet. Elföldelés

előtt dokumentál, hiába nem tehet róla, minden, mindez ilyen szép, a tárgyak, az emberek. Van láthatatlan ember, van látó asszony és a kamaszok az utcán szemükkel levetkőztetik a lányokat. Saját árnyékunkat mégsem léphetjük át.

Öröklét és mulandóság, vanitatum vanitas.

A hús táplálék, a művészet lelünk éltetője. Cezanne oly hosszú ideig dolgozott vásznain, hogy közben modelljei, a gyümölcsök megrothadtak, így aztán viaszból készült másolatokat állított be azok helyett.

Cezanne almája újból fogyasztható. Egy festőbarátunk édesanyja vásárláskor megkéri a zöldségest: de szépet adjon, mert csendéletek lesz!

Múlik az idő, csend van, sötét és világos. Csak a fény és a sötétség örök, és örök az ellentétük. De ahogy Goethe és a Biblia mondja: Mehr licht! ..., ..., legyen világosság!”

Lengyel András

A Librotrade Kft. idegennyelvű könyvesboltjában bárki megrendelhet – katalógus alapján és természetesen forintért – külföldön megjelent fotografiai tárgyú szakkönyveket, folyóiratokat és fotóművészeti albumokat. A könyvek a megrendelés után 4-6 héttel vehetők át. Előleget nem kell fizetni. Az árat a forint árfolyamváltozásai befolyásolják, tehát az előzetesen közölt összegek csak irányárnak tekinthetők.

LIBROTRADE
Ltd

**A Librotrade Idegennyelvű Könyvesbolt címe: 1085 Budapest, Gyulai Pál u. 16.
Telefonszáma: 138-4496 és 138-3949 Fax: 138-4496**

Kovács Melinda

32

